

УДК 78.071.1(477):792.54+061.12(477-25)

Лада Шиленко

ОПЕРНА ТВОРЧІСТЬ ВІТАЛІЯ КИРЕЙКА 1950–1960-Х РОКІВ У КОНТЕКСТІ ІСТОРІЇ КИЇВСЬКОЇ ДЕРЖАВНОЇ КОНСЕРВАТОРІЇ ІМЕНІ П. І. ЧАЙКОВСЬКОГО

Досліджено оперну спадщину видатного українського композитора Віталія Дмитровича Кирейка 1950–1960-х років з точки зору історичних та соціальних особливостей розвитку Київської консерваторії імені П. І. Чайковського тих років. З'ясовано, що цей період був знаменним як для розквіту українського національного мистецтва вцілому, так і для Київської консерваторії та творчості В. Д. Кирейка зокрема.

В. Кирейку належить вагомий внесок у розвиток національної музичної культури, зокрема завдяки його музиці для театру. Майстерно володіючи літературним обдаруванням, він написав лібрето до опер «Лісова пісня» та «Марко в пеклі». Значною подією у творчості митця стала його перша опери за однойменною драмою-феєрією Лесі Українки «Лісова пісня» (1957). Особливими у творчості В. Кирейка також стали й наступні опери – «У неділю рано» (1965) та «Марко в пеклі» (1966). На першу з них композитора надихнула трагічна повість О. Кобилянської «У неділю рано зілля копала», написана за мотивами української народної пісні-балади «Ой не ходи, Грицю».

Свою третю оперу «Марко в пеклі» В. Кирейко написав за сатиричною п'єсою І. Кочерги. Захопившись тонким гумором і алегорією українського драматурга, композитор-лібретист вніс корективи до тексту І. Кочерги та відповідно до вимог музичної драматургії. Тим самим митець показав актуальність п'єси, трактуючи її з погляду свого часу.

Оперна творчість Віталія Кирейка протягом 1950–1960-х років в контексті історії Київської державної консерваторії ім. П. І. Чайковського стала помітним явищем в розвитку українського національного мистецтва загалом і творчості В. Кирейка зокрема.

Ключові слова: оперна творчість Віталія Кирейка 1950–1960-х років, розквіт творчості митця, Київська консерваторія ім. П. І. Чайковського.

© Шиленко Л. А.

Оперну спадщину видатного українського композитора, лауреата премій імені М. Лисенка і І. Нечуя-Левицького Віталія Дмитровича Кирейка (1926–2016) досліджували музикознавці Л. Єфремова, К. Майбурова, М. Загайкевич, О. Давидова, А. Котляревський, В. Антонюк, а також І. Шестеренко. Мета статті – розглянути опери митця 1950–1960-х років у контексті соціально-історичних подій свого часу і особливостей розвитку Київської консерваторії імені П. І. Чайковського.

Творчість В. Кирейка (299 опусів) охоплює різні музичні жанри, великі й малі музичні форми. Серед них – п'ять опер («Лісова пісня», «У неділю рано...», «Марко в пеклі», «Вернісаж на ярмарку», «Бояриня»), чотири балети («Тіні забутих предків», «Відьма», «Оргія», «Сонячний камінь»), десять симфоній, симфонічні поеми, фантазії, шість струнних квіртетів, два фортепіанні тріо, квіртет, квінтет, концерти для скрипки, віолончелі, твори для фортепіано з оркестром, сонати, варіації, п'єси, кантати, ораторії, романси, хорові твори.

Змалку майбутній композитор виховувався в атмосфері української народної пісенності, звичаїв. Протягом 1944–1949 років він навчався в Київській державній консерваторії імені П. І. Чайковського у класі композиції Л. Ревуцького, інструментування – Б. Лятошинського і Г. Таранова, гармонії – М. Вериківського. Після відмінного закінчення консерваторії В. Кирейко почав викладати тут теоретичні дисципліни і вступив до аспірантури. У 1953 році захистив дисертацію на тему «Обробки українських пісень для голосу та фортепіано в творчості радянських композиторів», здобувши науковий ступінь кандидата мистецтвознавства, з 1961 року він – доцент, а з 1978 року – професор Київської консерваторії імені П. І. Чайковського.

Віталій Дмитрович добре знав і цінував українську пісню, вивчав фольклор, вважаючи його головною школою майстерності, саме тому особливе місце в його творчому доробку посідають обробки народних пісень. Він створив свою яскраву авторську мову, витоки якої сягають українського національного фольклору, переосмисленого й обробленого композитором.

В. Кирейку належить вагомий внесок у розвиток національної музичної культури, зокрема завдяки його музиці для театру. Майстерно володіючи літературним обдаруванням, він написав лібрето до опер «Лісова пісня» та «Марко в пеклі».

Значною подією у творчості митця стала його перша опери за однойменною драмою-феєрією Лесі Українки «Лісова пісня» (1957). 27 травня 1958 року відбулася її прем'єра на сцені Львівського театру опери і балету (режисер постановки – Борис Тягно, диригент – Ярослав Вошчак, художник – Федір Нірод), тут вона йшла понад 10 років.

Оперу «Лісова пісня» було поставлено і до відкриття нового приміщення Оперної студії Київської державної консерваторії імені П. І. Чайковського – режисер О. Колодуб, диригент Я. Карасик, художник Д. Кульбак. Головні партії виконували молоді на той час Діана Петриненко, Нінель Ткаченко, Михайло Раков, Анатолій Мокренко, Лариса Остапенко. Вистава мала шалений успіх, здобула перемогу на Всесоюзному оперному фестивалі 1958 року. Її було показано на сцені Кремлівського Палацу з'їздів у Москві. Молодому талановитому композитору пророкували славетне майбутнє, адже він першим створив оперу, яка піднесла українське музичне мистецтво на загальноєвропейський рівень.

«Лісовою піснею» розпочинається період розквіту творчості В. Кирейка. Як писала І. Шестеренко, кінець 1950 – 1960-ті роки «стали епохою послаблення політичного й ідеологічного тиску, повернення суспільства до гуманістичних цінностей, відродження ідеї високої національної духовності, народження плідних ідей і проектів, прагнення до свободи самовираження»¹.

Так, 1958 року було прийнято Постанову ЦК КПРС про виправлення помилок, допущених у політиці партії кінця 1940-х років (зокрема, постанови партії з ганебними звинуваченнями митців у формалізмі, космополітизмі й буржуазному

¹ Шестеренко І. В. Творчість Віталія Кирейка в аспекті біографічних досліджень. – Автореферат дисертації... канд. мистецтвознавства. Львів, 2009. – С. 10.

націоналізмі). Композитори відчули можливість досягти нового рівня у творчості завдяки відродженню цінностей минулого та відтворенню сучасності. У цей час і в Київській державній консерваторії «розпочалися кардинальні зміни щодо соціально-політичного, навчально-педагогічного, мистецького життя»¹ Змінювався весь її устрій, оновлювався професорсько-викладацький склад. Нагадаймо, що ректором Київської консерваторії з 1954 року був призначений Андрій Якович Штогаренко, який і очолював її до 1968 року. Демократизація соціально-політичного життя давала можливість виявляти творчу активність у всіх сферах життя.

Історики підкреслюють, що «динаміка оновлення суспільного життя визначалась боротьбою демократичної і консервативної тенденцій, співвідношенням реформаторських і консервативних тенденцій»².

Знаковим твором для В. Кирейка і національного музичного мистецтва загалом стала опера «Лісова пісня». На її постановку було багато відгуків, її досліджували науковці. Зокрема, О. Давидова у кандидатській дисертації «Драматургія Лесі Українки в музично-сценічній творчості українських радянських композиторів» відзначає: «Дія в опері організована в чітку часову послідовність з активним розвитком характерів-образів, з яскравим втіленням конфліктних ситуацій, з чіткою логічно обгрунтованою драматургією»³.

К. Майбурова пише про оперу так: «В. Д. Кирейко написав лірико-філософську драму, яка органічно пов'язана з народною творчістю і водночас розвиває кращі традиції російського та українського класичного мистецтва. Трагедійна за змістом, опера глибоко оптимістична за своєю ідейною

¹ Копиця М. Д., Малоцькова О. І., Гусарчук Т. В. Час перетворень (друга половина 1950-х – 1970-ті рр.) // Національний музичний академії України імені П. І. Чайковського 100 років. – К. : Муз. Україна, 2013. – С. 208.

² Бойко О. Д. Історія України – К., 2005. – С. 512.

³ Давыдова О. Н. Драматургия Леси Украинки в музыкально-сценическом творчестве украинских советских композиторов / О. Н. Давыдова. – Дис... канд. искусствоведения. – К., 1987. – С. 40–41.

суттю, бо утверджує торжество кохання і творчості, непідвладних смерті»¹.

В. Антонюк назвала «Лісову пісню» В. Кирейка етапним твором, «магістральним не лише для національної мистецької скарбниці, а й для самих виконавців: віхою на шляху формування й збагачення художньої палітри у процесі вироблення індивідуального виконавського стилю молодих співаків»².

Композитор Г. Ляшенко відгукнувся на цей твір позитивно, наголошуючи: «...щирість, чистота, пластичність музики, національна означеність мелодизму, свіжість гармонічної мови, доцільність оркестрової палітри були сприйняті як ознаки високо професійного, неординарного за своєю художньою значимістю твору, якому судиться гарне майбутнє. На жаль, це передчуття виявилось дещо неадекватним обставинам розвитку музично-театрального життя країни»³.

Оперу В. Кирейка було знято з репертуару і лише 1999 року була представлено її нову версію на сцені Оперної студії НМАУ імені П. І. Чайковського, здійснену режисером-постановником В. Курбановим і диригентом Л. Горбатенко (балетмейстер-постановник – В. Вітковський, художник-постановник – О. Гавриш).

Особливими у творчості В. Кирейка стали й наступні опери – «У неділю рано» (1965) та «Марко в пеклі» (1966). На першу з них композитора надихнула трагічна повість О. Кобилянської «У неділю рано зілля копала», написана за мотивами української народної пісні-балади «Ой, не ходи, Грицю». Композитор показав драматичні сторінки життя карпатських гуцулів на початку ХХ століття, їхні сильні й щирі почуття, невіддільні від суворих звичаїв і традицій. Ро-

¹ Майбурова К. В. Віталій Кирейко / К. В. Майбурова. – К. : Муз. Україна, 1979. – С. 19.

² Антонюк В.Г. Українська вокальна школа: етнокультурологічний аспект / Валентина Геніївна Антонюк. – К. : Укр. ідея, 1998. – С. 109.

³ Спогади Геннадія Ляшенка / Геннадій Іванович Ляшенко // Шестеренко І. В. Творчість Віталія Кирейка в курсі історії української музики : навч. пос. – К. : Купріянова О. О., 2008. – С. 365.

мантична образність, фатальне переплетіння людських доль, палкі пристрасті, відтворені в повісті О. Кобилянської, споріднені із сюжетами, обраними В. Кирейком для опери «Лісова пісня» та балету «Тіні забутих предків». Ця образна сфера надзвичайно близька композитору. М. Загайкевич звернула увагу на «поетичне відтворення духовного життя людини, схильність до тонкого, ліричного, музичного звукопису, наповнення образів м'якою чуттєвістю і соковитим колоритом, що корениться в глибинних надрах пісенних багатств українського народу»¹.

Опрацьовуючи літературний твір О. Кобилянської, лібретист М. Зоценко і композитор виразнили лірико-побутові моменти, розкривши трагічну долю циганки Маври. У лібрето стишено мотив «прокляття циганського роду». Гриць, який кохає одночасно Настку і Туркиню, не може визначитися, з ким він все ж таки хоче пов'язати своє життя. Він постійно стоїть перед вибором. Композитор відтворює неоднозначність, двоїстість світу, в якому перебувають персонажі, він постійно ставить їх у ситуацію вибору, протистояння і боротьби, як зовнішньої, так і внутрішньої.

В опері чотири дії. У двох картинах першої дії розкриваються долі Маври, її батька Андронаті й циганського ватажка Раду, а також життя і звичаї циганського табору. У наступних трьох діях розповідається про долю Гриця, сина Маври, якого вона втратила двадцять років тому. Хлопець кохає одночасно добру, лагідну Настку і красиву й горду Тетяну–Туркиню, яку виростила Мавра. За словами І. Шестеренко, «композитора захопили сильні характери, неординарні почуття, різкі злами сюжетних колізій. Яскраво змальовуючи характери своїх героїв, В. Кирейко “окутує” їх у лірико-психологічне забарвлення, розкриваючи внутрішній світ та пояснюючи поведінку, настрій і почуття. Тетяна-Туркиня, обурена звісткою про одруження Гриця з Насткою, вирішує стратити зрадливого коханого, щоб він не дістався нікому.

¹ Загайкевич М. Опера Віталія Кирейка «У неділю рано зілля копала» // Культура і життя. –1966. – 14 серпня.

Трагічна розв'язка настає в самому кінці опери: зраджена Тетяна викликає коханого з весільного свята та отруєє. Весь трагізм ситуації яскраво відтворено в музиці: композитор знаходить свої особливі засоби виразності, музичної мови та оркестрової палітри для змалювання контрастних сцен, образів і почуттів героїв. Спираючись на народний фольклор (гуцульський, циганський, угорський), Віталій Дмитрович вводить в оперу жанрово-побутові й пейзажні картини, що вносять особливі сценічні, драматургічні та психологічні контрасти в дію опери. Завдяки “переключенню” сцен, розкриваючи внутрішні пружини дії та вчинки героїв опери, даючи в музиці їх оцінку, композитор, як і письменниця, бере участь у режисерській розробці спектаклю¹».

У першій редакції опери був балетний пролог і сцена балу в замку пана (передісторія гріхопадіння Маври). З одного боку, це шукання нової оперної форми. Цей епізод дуже мальовничий і сценічно вирашаний, але він спрямовує увагу на долю циганки, і без того повно розкриту в опері. Тому його було вилучено з партитури у другій, остаточній редакції опери. Композитор прагнув оновити оперну форму, відійти від усталених трафаретів: відмовився від звичної увертюри чи інтродукції, але після першої картини вставив невеликий оркестровий фрагмент, який безпосередньо вводить в дію, він яскраво національний, його музична мова сповнена фольклорних інтонацій.

Велике значення для відображення особливостей зображуваного відіграє місце дії – Карпати, де вирує атмосфера імпульсивності, розкнутості, стихійності, яка визначає стан героїв. Образи природи набувають символічного значення, персонажі безпосередньо відчувають зв'язок із нею. Світ, відображений у творі, – фольклорний, поетичний, народний, це синтез українського, селянського та мандрівного, циганського.

Своєрідність відтвореного життя полягає і в наявності міфологеми (міфологічний образ, який характеризується гло-

¹ Шестеренко І. В. Творчість Віталія Кирейка в курсі історії української музики : навч. посібник. – К. : Купріянова О. О., 2008. – С. 133.

бальністю, універсальністю) долі, року, фатуму, осмислених в контексті християнського світосприйняття. Зміст цієї міфологеми – необхідність і неминучість певних подій, визначеність їх наперед. Поняття долі постає сюжетотворчим мотивом, як і тема гріха, визначальною у зображенні долі наступних поколінь (Мавра – Гриць). Цей фатум нависає над героями від самого початку і до фіналу твору.

Важливою складовою є й міфологічні елементи – народні вірування й обряди (свято Івана Купала) та епізоди містичні, загадкові, роковані, таємничі (ворожіння). Ліричність і драматизм – органічні складові твору. Є в опері й міфологічне протиставлення добра і зла, воно простежується в поведінці кожного персонажа, сягаючи глибин, проходячи й крізь душу (дві душі – світла і темна).

Особливий мотив твору – мотив зілля, до якого персонажі звертаються у моменти драматично напружені, кульмінаційні, як до єдиного способу вирішення проблеми.

Аналізуючи цю оперу В. Кирейка, К. Майбурова писала: «сильною стороною опери стали яскраві жанрові та пейзажні картини, на фоні яких розгортаються події... Хори й танці циган у першій дії, чудові обрядові купальські хори, ігри й танці сільської молоді у третій, весільне гуляння в четвертій – все це створює не лише барвисте тло, а й динамізує драму психологічними, музичними та сценічними контрастами. Особливо це помітно в останній картині, де весела сцена весілля раптом обривається трагічним фіналом»¹.

Оперу «У неділю рано» було успішно поставлено на сцені Львівського оперного театру 1966 року. У своєму відгуку М. Загайкевич звернула увагу й на деякі недопрацювання в постановці через деяку поквапливість, вважаючи, що «остаточне її (опери) відшліфування і довершення ще попереду»². Водночас музикознавець позитивно оцінювала відзначала ро-

¹ Майбурова К. В. Віталій Кирейко / К. В. Майбурова. – К. : Муз. Україна, 1979. – С. 30.

² Загайкевич М. Опера Віталія Кирейка «У неділю рано зілля копала» // Культура і життя. –1966. – 14 серпня.

боту режисера М. Кабачка, диригента Ю. Луціва, солістів Л. Жилкіної (Тетяна), І. Попова (Гриць), З. Головка (Мавра), В. Чайки (Настка). Ця постановка мала неабиякий резонанс у пресі – статті А. Животенко, Ю. Станішевського, Ю. Клименка, Л. Архімович, С. Павлишин та ін. Наведемо цитати з них.

Ю. Станішевський відзначав: «Лірико-романтична вистава хвилює щирістю людських емоцій, захоплює розмаїтістю народних пісенних мелодій... Головний диригент театру Ю. Луців веде виставу на єдиному подихові, захоплено і піднесено, водночас майстерно виділяючи розмаїті і витончені лірико-психологічні епізоди»¹. Він наголошував, що лібретистові і композитору довелося певним чином інтерпретувати повість, скориставшись її найбільш вигравшними, ігровими моментами. Опера побудована на лірико-побутових епізодах і на розкритті трагічної долі Маври.

У статті «Опера задумана у 1908» А. Животенко підкреслено: «Вистава багата на етнографічно-побутові сцени, такі як наприклад “В ніч на Івана Купала”. Багатобарвна палітра музичної драматургії відбивається в різноманітних і скульптурно-виразних мізансценах, у винахідливому і яскравому режисерському рішенні М. Кабачка, в мальовничому декоративному живописі О. Сальмана. Тут відчувається глибоке вивчення ритуалів народного побуту Закарпатської Буковини»².

Мистецтвознавець В. Сердюк підсумував: «Композитор у співавторстві з лібретистом зумів створити цікавий твір, насичений яскравими і багатими музичними характеристиками, різноманітністю образів. Емоційна музика написана в широкому, симфонічному плані. Вона відзначається багатством мелодій, в яких бережливо й любовно використано музичний фольклор західноукраїнських земель, Молдавії й Угорщини»³. Відзначено скрупульозність режисера в усьому,

¹ Станішевський Ю. Натхненно, проникливо на оперних виставах Львів'ян // Радянська Україна. – 1967. – С. 3.

² Животенко А. Опера задумана у 1908 // Молодь України. – 1967. – 20 липня. – С. 2.

³ Сердюк В. У неділю рано... // Вільна Україна. – 1966. – 11 жовтня. – С. 3.

починаючи від окремих сценічних деталей вистави і закінчуючи широкими масовими сценами¹.

Проте був і негативний відгук на цю постановку. С. Павлишин у статті «Театр запрошує на прем'єру» зауважувала: «Незважаючи на ліризм та драматизм матеріалу, опері не вистачає творчої свіжості мислення. Свіжості, котра необхідна у творі на будь-яку тему»². Мистецтвознавець вважала, що у творах композитора не було відображено дух його часу, з чим важко погодитися. Адже відродження національних культурних традицій в 1960-х роках було однією з провідних тем творчості талановитих митців того часу.

Цю думку яскраво підтверджує Я. Клименко: «У сучасній українській оперно-музичній літературі Віталій Кирейко – автор і цікавий, і помітний своїм творчим внеском <...> В. Кирейко – в прагненні до мови по-сучасному динамічної, економної і символічно насиченої. Він продовжує удосконалювати оперу, але і в показаній її редакції є “іскри”, щоб життєпроникливо могла освітитись сцена...»³.

Критик стверджує: «Обарвлена інтонуванням народного мелосу карпатського краю, то м'яка й тепла ліризмом, то сувора і тривожна в драматичних кульмінаціях, музика несе в собі живий подих подій, людські характери, пристрасті»⁴.

Різноманітні відгуки і рецензії підтвердили значення опери композитора, стали поштовхом для нових режисерських пошуків в її постановці. Виставу було показано під час гастролей до Києва. Хоч опера й викликала симпатії у глядачів, їй не вдалося утриматись на сцені тривалий час.

2014 року оперу знову було втілено на сцені НМАУ ім. П. І. Чайковського (режисер – Лада Шиленко, диригент –

¹ Животенко А. Опера задумана у 1908 // Молодь України. – 1967. – 20 липня. – С. 2.

² Павлишин С. Театр запрошує на прем'єру // Вільна Україна. – 1967. – 14 жовтня.

³ Клименко Я. Вистави проникливості і краси // Радянська Україна. – 1967. – 19 липня. – С. 3.

⁴ Там само.

Назар Якобчук, художній керівник – Петро Ільченко). Партії виконували: Туркия – Ольга Бурда, Гриць – Денис Жданов, Настка – Анастасія Крук, Мавра – Ольга Дорошук, Андронаті – Еміль Абдуллаєв, Дубиха – Ольга Романенко, Раду – Павло Міжура, Дончуківна – Любов Риженко, Дончук – Євген Кулик.

Свою третю оперу «Марко в пеклі» В. Кирейко створив 1966 року за сатиричною п'єсою І. Кочерги. За словами І. Шестеренко, вона «знаменувала новий поворот у творчості митця в гротескно-сатиричний бік, (що стало характерним для митців-“шістдесятників”)»¹. Захопившись тонким гумором і алегорією українського драматурга, композитор написав лібрето опери, вніс корективи до тексту І. Кочерги та відповідно до вимог музичної драматургії, вилучив частину персонажів, вніс балетні сцени. Тим самим митець показав актуальність п'єси, трактуючи її з погляду свого часу.

Як зазначає І. Шестеренко, «сатирично-фантастична опера “Марко в пеклі” істотно відрізняється від усіх попередніх і наступних творів В. Кирейка своєю характерною образністю, специфічною музичною мовою, жанрово-драматургічними і сценічними особливостями»².

Композитор яскраво відтворює в музиці сюжет п'єси І. Кочерги, написаної 1928 року, в якому героїко-революційна реальність поєднується зі світом фантастики, змальовуються негативні явища суспільного життя. В цій опері засобами гротесково-сатиричного, комедійного жанру висміюються загальнолюдські вади. Усі персонажі опери мають свої музичні характеристики, які яскраво розкривають риси характеру й поведінки кожного.

Опера позначена свіжістю гармонічних і оркестрових барв, оригінальними засобами хорової виразності (хор – дійова особа опери), яскравими портретно-образними замальовками персонажів, професійним відтворенням сатиричного

¹ Шестеренко І. В. Творчість Віталія Кирейка в курсі історії української музики : навч. посібник. – К., 2008. – С. 135.

² Там само.

сюжету п'єси І. Кочерги. На жаль, вона так і не була втілена на театральних сценах України, хоча є новаторською в жанрі історії національної української опери.

Отже, оперна творчість Віталія Кирейка протягом 1950–1960-х років в контексті історії Київської державної консерваторії імені П. І. Чайковського стала помітним явищем в розвитку українського національного мистецтва загалом і творчості В. Кирейка зокрема. Вона збагатила не тільки національну, а й світову музичну культуру і заслуговує на повноцінне сценічне життя.

Список використаних літератури і джерел

1. Антонюк В. Ренесанс українського романсу // Борис-тен. – 1999. – № 11. – С. 10–13.
2. Антонюк В. Вічні ноти корифея // Літературна Україна. – 2007. – 22 лютого.
3. Антонюк В. Г. Українська вокальна школа: етнокультурологічний аспект : монографія / Валентина Антонюк. – К. : Українська ідея, 1999. – 168 с. / 2-ге вид. – 2001. – 144 с.
4. Білозерська О. Патріарх української музики. Інтерв'ю з В. Кирейком // У Києві. – 2004. – 5 травня. – С. 1.
5. Грица С. Мелос української народної епіки. – К. : Наукова думка, 1979. – 248 с.
6. Губко О. Останній романтик українського мелосу // Творець чарівних мелодій – К. :Криниця, 2002. – С. 61–73.
7. Давыдова О. Н. Драматургия Леси Украинки в музыкально-сценическом творчестве украинских советских композиторов / О. Н. Давыдова. – Дис... канд. искусствоведения. – К., 1987.
8. Животенко А. Опера задумана у 1908 // Молодь України. – 1967. – 20 липня. – С. 2.
9. Загайкевич М. Опера Віталія Кирейка «У неділю рано зілля копала» // Культура і життя. –1966. – 14 серпня.
10. Загайкевич М. Митець і доба // Культура і життя. – 1997. – 05 лютого.
11. Клименко Я. Вистави проникливості і краси // Радянська Україна. –1967. – 19 липня. – С. 3.

12.Копиця М. Д., Малозьомова О. І., Гусарчук Т. В.. Час перетворень (друга половина 1950-х – 1970-ті рр.) // Національний музичній академії України імені П. І. Чайковського 100 років. – К. : Музична Україна, 2013. – С. 208–244.

13.Майбурова К. В. Віталій Кирейко / К. В. Майбурова. – К. : Муз. Україна, 1979. – 48 с.

14.[Ляшенко Г. І.] Спогади Геннадія Ляшенка / Геннадій Іванович Ляшенко // Шестеренко І. В. Творчість Віталія Кирейка в курсі історії української музики : навчально-методичний посібник. – К. : Купріянова О. О., 2008. – С. 365–367.

15.Павлишин С. Театр запрошує на прем'єру // Вільна Україна. – 1967. – 14 жовтня.

16.Черкашина-Губаренко М. Р. Деякі тенденції розвитку сучасного оперного театру // Часопис НМАУ ім. П.І.Чайковського : науковий журнал. – К., 2009. – № 3 (4). – С. 17–22.

17.Шестеренко І. В. Творчість Віталія Кирейка в курсі історії української музики : навчально-методичний посібник. – К. : Купріянова О. О., 2008. – 428 с.

18.Шестеренко І. Творчість В.Кирейка в аспекті біографічних досліджень. – Автореферат... канд. мистецтвознавства. – Львів, 2009. – 19 с.

19.Шестеренко І. В. Маловідомі сторінки біографії В. Д. Кирейка // Науковий вісник НМАУ ім. П. І. Чайковського. – Вип. 55. – К., 2006. – С. 88–98.

20.Шестеренко І. В. Романтик своєї епохи // Музика. – 2006. – № 6. – С. 8–10.

21.Шестеренко І. В. Композитор Віталій Кирейко. – К., 2016. – 23 с.

References

1. Antonyuk V. Renesans ukrayins'koho romansu. – Dnipropetrovs'k : Borysten, 1999, #11. S. 10–13.

2. Antonyuk V. Vichni noty koryfeya // Lit. Ukrayina. – 22.02.2007

3. Antonyuk V. Ukrayins'ka vokal'na shkola: etnokul'turolohichnyy aspekt. – К., 1998. Vyd. 2 – К., 2001. –144 s.

4. Bilozers'ka O. Patriarkh ukrayins'koyi muzyky. Interv'yu z V. Kyreykom // U Kyvevi. – 5 travnya 2004 r. – S. 1.

5. Hrytsa S. Melos ukrayins'koyi narodnoyi epiky. – K. : Naukova dumka, 1979. – 248 s.

6. Hubko O. Ostanniy romantyk ukrayins'koho melosu // Tvorets' charivnykh melodiy – K. : Krynytsya, 2002. – S. 61–73.

7. Davydova O. Dramaturhyya Lesy Ukraynky v muzykal'no-stsenycheskom tvorchestve ukrayinskykh sovet-skykh kompozytorov. Dysertatsyya na soyskanye uch. st. kandydata yskusstvovedenyua. – K., 1987, avtoreferat.

8. Zhyvotenko A. Opera zadumana u 1908 // Molod' Ukrayiny. – 20.07.1967. – S. 2.

9. Zahaykevych M. Opera Vitaliya Kyreyka “U nedilyu rano zillya kopala” // Kul'tura i zhyttya. – 14 serpnya 1966 r.

10. Zahaykevych M. Mytets' i doba // Kul'tura i zhyttya. – 05.02.1997 r.

11. Klymenko Ya. Vystavy pronyklyvosti i krasyy // Radyans'ka Ukrayina. – 19.07.1967. – S.3.

12. Kopytsya M., Maloz'omova O., Husarchuk T. Chas peretvoren' (druga polovyna 1950-kh – 1970-ti rr .) // Natsional'niy muzychniy akademiyyi Ukrainy imeni P. I. Chaykovs'koho 100 rokiv. – S. 208–244.

13. Mayburova K. Vitaliy Kyreyko. Tvorchy portrety ukrayins'kykh kompozytoriv. – K.:Muz. Ukrayina, 1979. – 48 s.

14. Lyashenko H. Spohady pro V. Kyreyka /Hennadiy Ivanovych Lyashenko // Z navch. pos. I.Shesterenko “Tvorchist' Vitaliya Kyreyka”. – K., 2008. – S.365.

15. Pavlyshyn S. Teatr zaproshuye na prem"yeru //Vil'na Ukrayina. – 14 zhovtnya 1967 r.

16. Cherkashyna-Hubarenko M. R. Deyaki tendentsiyi rozvytku suchasnoho opernoho teatru. – Chasopys NMAU im. P. I. Chaykovs'koho. – K., 2009. – # 3 (4).

17. Shesterenko I. Tvorchist' Vitaliya Kyreyka v kursi istoriyyi ukrayins'koyi muzyky : navchal'no-metodychnyy posibnyk. – K : Kupriyanova O. O., 2008. – 428 s.

18. Shesterenko I. Tvorchist' V. Kyreyka v aspekti biohrafichnykh doslidzhen'. – Avtoreferat... kand. mystetstvoznavstva. – L'viv, 2009. – 19 s.

19. Shesterenko I. V. Malovidomi storinky biohrafiiy V. D. Kyreyka // Naukovyy visnyk NMAU im. P. I. Chaykovs'koho. – Vyp. 55. – K., 2006. – S. 88–98.

20. Shesterenko I. V. Romantyk svoyei epokhy // Muzyka. – 2006. – # 6. – S. 8–10.

21. Shesterenko I. V. Kompozytor Vitaliy Kyreyko. – K., 2016. – 23 s.

Лада Шиленко. Оперное творчество Виталия Кирейко 1950–1960-х годов в контексте истории Киевской государственной консерватории им. П.И.Чайковского. Исследовано оперное наследие выдающегося украинского композитора Виталия Дмитриевича Кирейко 1950–1960-х годов с точки зрения исторических и социальных особенностей развития Киевской консерватории имени П. И. Чайковского тех лет. Выяснено, что этот период был знаменательным как для расцвета украинского национального искусства в целом, так и для Киевской консерватории и творчества В. Д. Кирейко в частности.

В. Кирейко принадлежит весомый вклад в развитие национальной музыкальной культуры, в частности благодаря его музыке для театра. Мастерски владея литературным дарованием, он написал либретто к операм «Лесная песня» и «Марко в аду». Значительным событием в творчестве художника стала его первая опера по одноименной драме-феерии Леси Украинке «Лесная песня» (1957). Особыми в творчестве В. Кирейко также стали и последующие оперы – «В воскресенье рано» (1965) и «Марко в аду» (1966). На первую из них композитора вдохновила трагическая повесть О. Кобылянской «В воскресенье рано зелье копала», написанная по мотивам украинской народной песни-баллады «Ой не ходи, Гриша».

Свою третью оперу «Марко в аду» В. Кирейко написал по сатирической пьесе И. Кочерги. Увлечшись тонким юмором и аллегорией украинского драматурга, композитор и либреттист внес коррективы в текст И. Кочерги и в соответствии с требованиями музыкальной драматургии, Тем самым художник показал актуальность пьесы, трактуя ее с точки зрения своего времени.

Оперное творчество Виталия Кирейко 1950–1960-х годов в контексте истории Киевской государственной консерватории им. П.И.Чайковского стало заметным явлением в развитии украинского национального искусства в целом и творчестве В. Кирейко в частности.

Ключевые слова: оперное творчество Виталия Кирейко 1950–1960-х гг., расцвет творчества композитора, Киевская консерватория им. П.И.Чайковского.

Lada Shylenko. Opera works by Vitaliy Kyreyko in the 1950's–60's in the context of the history of Kyiv State Conservatory, named after P. I. Tchaikovsky. The purpose of the article – to consider the 1950–1960 operas of Vitaliy Kyreyko in the context of social and historical events and the development of the Kyiv Conservatoire, named by P. I. Tchaikovsky.

V. Kyreyko made a large contribution to the development of Ukrainian national music culture particularly due to his music for the theatre. Masterfully possessing his literary talent, V. Kyreyko wrote the libretto for the operas “The forest Song” and “Marco in the hell”. A significant event in the work of the artist was his first opera based on Lesya Ukrainka’s “The forest Song” (1957). Another important event in his work became the next operas – “On Sunday Morning” (1965) and “Marco in a Hell” (1966). “On Sunday Morning” was inspired by a tragic story of O. Kobylianska “On Sunday morning she was digging potion”, which was based on the Ukrainian folk song “Oh do not go, Hryts”.

“Marco in Hell” was inspired by the subtle humour and allegory play of Ukrainian playwright I. Kocherga, V. Kyreyko wrote the libretto and made adjustments to the text in accordance with the rules of musical drama. Thus, the artist showed the relevance of the play today.

Operas by Vitaliy Kyreyko between 1950 and 1960, in the context of the Kiev State Conservatory, named by P. I. Tchaikovsky, were notable events in the development of Ukrainian national art in general and in the life and creation of V. Kyreyko in particular.

Key words: Opera works by Vitaliy Kyreyko in the 1950's–60's, composer's prosperity of creation, Kyiv State Conservatoire named after P. I. Tchaikovsky.